

ПРАКТИЧНА СКЛАДОВА МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ПРИ ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Олексій Тіхонов,

методист Державного навчального закладу
«Костянтинівське вище професійне училище»,
м. Костянтинівка, Донецької області, Україна

Анотація. У статті визначено прогресивну категорію населення, від якої безпосередньо залежить розвиток України під час та по завершенню воєнного стану. Підняте проблемне питання незайнятості молоді України в складних умовах розвитку сучасної економіки, які супроводжуються щоденними змінами суспільних і економічних відносин між країнами світу. Підкреслено переваги молодіжного підприємництва для забезпечення ефективної зайнятості молоді та створення нових малих підприємств і додаткових робочих місць. Описано практичну складову реалізації питання молодіжного підприємництва при підготовці кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Ключові слова: молодіжне підприємництво, зайнятість, бізнес-діяльність, професійна освіта, інноваційний потенціал молоді.

PRACTICAL COMPONENT OF YOUTH ENTREPRENEURSHIP IN THE TRAINING OF QUALIFIED WORKERS

Oleksii Tikhonov,

methodologist of the State educational institution

«Higher vocational school of Kostyantynivka»,
Kostyantynivka, Donetsk region, Ukraine

Abstract. The article defines a progressive category of the population, which directly depends on the development of Ukraine during and after the end of martial law. The problematic issue of youth unemployment in Ukraine is raised in the complex conditions of the development of the modern economy, which are accompanied by daily changes in social and economic relations between the countries of the world. The advantages of youth entrepreneurship to ensure effective youth employment and the creation of new small businesses and additional jobs are emphasized. The practical component of the implementation of the issue of youth entrepreneurship during the training of qualified workers in professional (vocational and technical) education institutions is described.

Keywords: youth entrepreneurship, employment, business activity, professional education, innovative potential of youth.

Щоденні зміни суспільних і економічних відносин країн світу в реаліях сьогодення призвели до потреби оновлення механізму їх регулювання на ринку праці і в Україні, особливо, коли економіка країни працює в умовах воєнного стану. Донедавна незайнятість молоді вважалась одним з найпроблемніших питань у розбудові сучасної економіки. І це пов'язано з

фінансовою нестабільністю, зневірою у фінансову спроможність держави, корупцією на всіх рівнях, відсутністю розуміння та мотивації до розбудови економіки заради майбутнього країни. У результаті ця тенденція призвела до зростання безробіття та активної трудової міграції молоді.

На допомогу у вирішенні цього питання Україні прийшли країни Європейського Союзу та США. Урядами цих країн було розглянуто та запропоновано можливості зниження безробіття та трудової міграції шляхом підтримки молодіжного підприємництва. Відкритий доступ до економічних можливостей для молоді через зайнятість, підприємництво та фінанси є критично важливим для створення сталого розвитку сучасної економіки та підвищення рівня життя всього населення України.

Креативність стає найбільш цінним товаром сучасної економіки, не становлячи при цьому власне товар. Креативність налажить людям. Незважаючи на те, що людину можна найняти на роботу або звільнити, її творчі здібності не можна купити і продати, або ввімкнути і вимкнути за бажанням. У сучасному бізнесі доступ до талановитих і креативних ідей є майже тим самим, чим був колись доступ до вугілля і залізної руди в сталеливарній промисловості. Ним визначається, де будуть виникати і розвиватися компанії, що, відповідно, змінює умови конкуренції між містами (Назарова, & Сотникова, 2018, 3 с.).

З економічної точки зору, креативність можна розглядати як процес тісного взаємозв'язку інновацій та інтелекту, в результаті чого створюється креативний продукт (винаходи, погляди, ідеї унікальних досягнень та ін. в мистецтві, науці, культурі), який одночасно є нематеріальним продуктом, якому надається правовий захист як об'єкту інтелектуальної власності (патент на винахід, промисловий зразок, авторське право на твір), і він може бути предметом економічних відносин (Венгерська, 2021, с. 24).

Одним з визначальних факторів прогресу в креативній економіці є молодь, яка здатна швидше пристосовуватись до нововведень і є менш консервативною у роботі (Базиль та ін., 2022a, 2022b). Яскравим елементом в креативній економіці є молодіжне підприємництво, яке підвищує рівень зайнятості серед молоді та створює нові малі підприємства з додатковими робочими місцями. Розвиток молодіжного підприємництва – це один з найважливіших напрямів економічної політики країни. Найпоширенішими формами бізнесу у світі, які користуються попитом серед молодіжного підприємництва, є: аутсорсинг, краудсорсинг, краудфандинг, краудінвестинг, венчурне підприємництво, стартапи, кластери, креативні хаби, технопарки, торгівельні мережі тощо.

Якщо розглядати молодіжне підприємництво в контексті підготовки кваліфікованих робітників у професійній (професійно-технічній) освіті (далі – П(ПТ)О) України, то можна виділити окремі форми передачі знань, умінь та навичок для здобувачів освіти даної категорії. Професійна (професійно-технічна) освіта відкриває безліч переваг для української молоді, починаючи від здобування професійної кваліфікації для роботи на підприємствах

України різної спрямованості і завершуючи можливостями відкриття власної справи. У важких економічних умовах під час воєнного стану в країні надважливо спрямовувати увагу здобувачів освіти на здобуття soft skills (м'які навички) і hard skills (жорсткі навички) у підприємстві.

На сьогодні володіння hard&soft skills є практичною складовою можливостей кваліфікованих робітників у сфері молодіжного підприємництва. Компетентність працювати в команді, витривалість, уміння переконувати або йти на компроміс – це і є м'які навички, без яких сьогодні неможливо уявити будь-який варіант молодіжного підприємництва. Фактично вимоги soft skills складно виміряти, а тому їх оцінка носить досить суб'єктивний характер (чесність, ініціативність, працелюбність, здатність до навчання, творчі здібності тощо). У минулому в закладах П(ПТ)О здебільшого приділяли увагу опануванню тільки жорстких навичок, які легко виміряти. Н. Ситник (2009, с. 7) зазначає, що вони є досить об'єктивними. До цієї групи відносять професійні знання, уміння та навички, які необхідні при виконанні маркетингових завдань підприємства.

З метою сприяння розвитку молодіжного підприємництва в Україні, педагоги ДНЗ «Костянтинівське вище професійне училище» використовують нетрадиційні методи, технології та форми навчання такі, як: метод кейсів, метод проєктної діяльності, технології STEM-освіти, інтерактивні технології на лекціях, екскурсії, майстер-класи, воркшопи, хакатони, семінари-практикуми, онлайн-конференції, ділові ігри тощо.

STEM (S-science, T-technology, E-engineering, M-mathematics) – природничі науки, технології, інженерія та математика. Акронім STEM вживається для позначення популярного напрямку в освіті, що охоплює природничі науки, технології, технічну творчість та математику. Використання провідного принципу освіти STEM – інтеграції, дозволяє здійснювати модернізацію методологічних засад, змісту, обсягу навчального матеріалу предметів природничо-математичного циклу, технологізацію процесу навчання та формування освітніх компетентностей якісно нового рівня. Це також сприяє якісній підготовці молоді до успішного працевлаштування та подальшої освіти, яка вимагає різних і більш технічно складних навичок, зокрема із застосуванням математичних знань і наукових понять (ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», 2017, с. 1).

У європейській освітній спільноті досі існує розбіжність у думках щодо міждисциплінарного підходу STEM, де наголошується на важливості всіх дисциплін, тому варто використовувати міждисциплінарний підхід STEAM, де літера «А» висвітлює з англійське слово «All» – «всі», і поєднувати природничо-наукові з іншими дисциплінами, які вивчаються у всіх закладах освіти, починаючи з дошкільної освіти та закінчуючи вишами.

Під час реалізації STEAM-проєктів здобувачі освіти з професії «Кухар. Кондитер» займаються інноваційною дослідною роботою та вивчають нові технології у виробництві, знайомляться з новою технікою й особливостями роботи підприємств ресторанного бізнесу.

Один із таких STEAM-проектів кулінарного спрямування був реалізований в ДНЗ «Костянтинівське ВПУ» у 2021 році. Проект «Інноваційні підходи у приготуванні пельменеподібних та вареничних напівфабрикатів», який був розроблений за чинною програмою з підготовки кваліфікованих робітників за професією «Кухар» та вдосконалений до вимог STEAM-навчання. Під час реалізації проекту проведена колосальна дослідна робота за допомогою інтеграції математики, фізики, хімії, спеціальних дисциплін та виробничого навчання. Викладачі запропонували здобувачам освіти ідею по створенню інноваційного продукту в харчуванні людини, який би містив технологічну та математичну складові з урахуванням хімічних дослідів та фізичних явищ.

Для реалізації проекту здобувачі освіти обрали самостійно об'єкт дослідження. Темою дослідження – «Приготування прісного тіста та виробів з нього». Опанувавши навички у приготуванні напівфабрикатів з прісного тіста, здобувачі освіти прийняли за дослідження інноваційних процесів у приготуванні. Особливу увагу приділено фізичній складовій при виборі потужності спеціального устаткування для розкочування тіста, а саме: «Робота та потужність струму. Електрична напруга та її роль у кулінарному виробництві». У вирішенні задач математичної складової проекту здобувачами освіти запропоновано розглянути питання нової форми ліплення вареничних та пельменеподібних напівфабрикатів через повтор тем з уроків: геометрії – «Трикутники», «Квадрати» та «Піраміди» та наочно наведено приклади використання геометричних фігур у виробництві напівфабрикатів з тіста. За допомогою хімії розкрили суть дослідження через проведення лабораторного практикуму «Перевірка на якість клейковини пшеничного борошна з додаванням смакових сухих домішок» та «Визначення еластичності прісного тіста». Вивчення саме цих тем допомогло здобувачам освіти визначитися з приготуванням якісного тіста і начинок за новими технологіями приготування напівфабрикатів з тіста. За результатами реалізації проекту здобувачі освіти отримали такі інноваційні продукти: шоколадні трикутні вареники «Choco Soso», жовті ромбоподібні пельмені з яєчно-масляною начинкою «Золота курка», квадратні пряні равіоли «Італія», пірамідальні рожеві хінкалі. Інноваційні вареники були представлені на щорічному обласному Фестивалі Різдвяних традицій «Різдвяне диво» у Донецькій області. В номінації «Вареники» представники із закладу ДНЗ «Костянтинівське вище професійне училище» здобули перше місце. Такий підхід до організації професійного (професійно-технічного) навчання розвивають у здобувачів освіти не тільки професійну та підприємницьку компетентності, а й технічну кмітливість, зорову пам'ять, уміння вирішувати складні завдання, значно підвищують інтерес до обраної професії.

Якщо вести мову про додаткові ресурси, то існують різні програми розвитку від країн ЄС та США, які реалізуються за допомогою закладів професійної (професійно-технічної) освіти як в Україні, так і поза її межами. Наведу декілька прикладів таких програм: програма «Erasmus+», програма

«Східне партнерство», Партнерський фонд Creative Spark, Програма розвитку ООН (наприклад Програма ООН з відновлення та розбудови миру) й інші.

У рамках однієї з таких програм здобувачі освіти з ДНЗ «Костянтинівське вище професійне училище» взяли участь в польсько-українському проекті «На шляху до солодкого життя» – майстерня кондитерського підприємництва», який реалізувався за програмою Європейського Союзу у сфері освіти, професійної підготовки, молоді та спорту Erasmus+. Програма має на меті підтримку освітнього, професійного та особистісного розвитку громадян ЄС і поза його межами задля внеску до стійкого зростання, якості робочих місць і соціального згуртування, для розвитку інновацій та посилення європейської ідентичності та активного громадянства. Програма підтримує можливості навчальної й академічної мобільності в освіті для молоді, проекти та партнерства, розвиток стратегій і співпраці, професійні мережі та відкриті ресурси.

Проектом було передбачено реалізацію насиченої програми з опанування м'яких та жорстких навичок у професії «Кухар. Кондитер». Усі заходи у проекті мають різні форми проведення: екскурсії, воркшопи, короткострокові курси, майстер-класи, круглі столи, лекції, коворкінги тощо. Заходи у проекті проводилися в рамках програми «Erasmus+» та співфінансуються Європейським Союзом.

Здобувачі освіти ДНЗ «Костянтинівське вище професійне училище» взяли участь в екскурсіях: пекарня-музей на Галицькому ринку в Санок, шоколадна фабрика у Корчині та музей льодяників в Ясло. Завдяки екскурсіям учасники зрозуміли важливість дотримання історичних традицій у приготуванні та презентації кондитерських виробів, бо саме історія винаходу солодоців впливає на популярність виробів у будь-якій країні.

Учасники проекту мали змогу долучитись до воркшопів та майстер-класів, які передбачались програмою. На воркшопах «Виготовлення та оздоблення тістечок» та «Інноваційні підходи в оздобленні тортів» учасники проекту навчилися інноваціям в оздоблюванні тістечок та тортів дуже швидко. На майстер-класі «Виготовлення хлібо-булочних виробів», пекарня-музей, м. Санок у музеї-пекарні учасники почули історію виникнення музею, навчилися виготовляти хлібо-булочні вироби та мали змогу спостерігати всі процеси на виробництві – від отримання і зберігання сировини до пакування та продажу готових виробів.

На короткостроковому курсі «Бариста» учасники проекту дізнались про історію виникнення професії та її популярність у наші часи, інновації у приготуванні та оздобленні кавових напоїв. Короткостроковий курс «Підприємництво та кондитерське виробництво» викликав неабиякий інтерес в учасників до можливості відкриття власної справи. Були розкриті проблемні питання та шляхи вирішення проблем при відкритті власної справи. По завершенню проекту був організований «круглий стіл», за яким організатори та учасники обговорили важливість таких проектів, які відкривають нові горизонти на успішне майбутнє Європейських країн.

За молодіжним підприємництвом знаходиться успішне майбутнє України, яке сприятиме умовам пришвидшеного відновлення повоєнної економіки і збільшенню можливостей залучення випускників закладів П(ПТ)О в умовах воєнного стану і в повоєнний період.

Список посилань

Базиль, Л. А., Байдулін, В. Б., Гриценко, І. А., Єршова, Л. М., Орлов, В. Ф., Савченко, М. О., Теловата, М. Т., & Тітова, О. А. (2022a). *Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва: довідник*. Київ: ІПО НАПН України.

Базиль, Л. О., Байдулін, В. Б., Гриценко, І. А., Єршова, Л. М., Орлов, В. Ф., Савченко, М. О., & Теловата, М. Т. (2022b). *Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану: практичний порадник*. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України.

Венгерська, Н. С. (2021). *Креативна економіка та просторові форми організації бізнесу: Конспект лекцій для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кваліфікації доктор філософії спеціальності «Економіка»*. Запоріжжя: ЗНУ

ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». (2017). *STEM-освіта*. Київ: ІМЗО. <https://imzo.gov.ua/stem-osvita/>

Методичні рекомендації щодо впровадження STEM-освіти у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах України на 2017-2018 навчальний рік. (2017). Київ: ІЗМО.

Назарова, Г. В., & Сотнікова, В. Ю. (2018). *Креативна економіка та менеджмент*. Харків: ХНЕУ імені С. Кузнеця.

Ситник, Н. І. (2009). *Управління персоналом*. Київ: Інкос.